

DE STEMVORK

JUNI 1957

Orgaan voor en van de
SPREKERS VAN HET
HUMANISTISCH VERBOND

REDACTIE:

C. H. SCHONK, Bouwerstr. 14, DEVENTER
Telefoon 5331

ADMINISTRATIE:

Bleyenburgerstraat 1, UTRECHT
Telefoon 10163

ONS GEZAMENLIJK BERAAD

OP DE

SPREKERSCONFERENTIE VAN ZONDAG 16 JUNI 1957

Zoals reeds eerder in "De Stenvork" aangekondigd, wordt op zondag 16 juni in het Erasmushuis te Utrecht onze jaarlijkse sprekersconferentie gehouden.

Er is een voor het Verbond en voor het Humanisme in het algemeen, bijzonder belangrijk onderwerp aan de orde, namelijk de vraag:

HOE BEREIKEN WIJ - MET ONS WOORD - DE GEWONE MAN?

De conferentie krijgt geheel het karakter van een gezamenlijk - en oriënterend - beraad.

Wij zijn voor de verbreiding van het humanisme en voor de bewustmaking van wat er aan humanisme onder de gewone man leeft, in het bijzonder aangewezen op het gesproken - en ook geschreven - woord. Het is daarom dat het Verbond een beroep doet op zijn sprekers om deel te nemen aan een ernstig beraad over de vraag op welke wijze we, door middel van ons woord, die gewone man het best kunnen bereiken.

Het probleem, waarvoor we in dit opzicht staan, heeft vele aspecten, maar we stellen ons voor dat op deze conferentie twee vragen in het centrum van de aandacht zullen staan. Kort uitgedrukt, de vragen: Wát zeggen we? en: Hóe zeggen we het?

Wát zeggen we?

Het is de vraag naar de inhoud van ons woord. Waarover zullen we spreken? Welke onderwerpen zijn geschikt? Zijn er speciale behoeften bij de gewone man, waarop wij kunnen aansluiten? Kunnen we hem - om met Kierkegaard te spreken - dáár ontmoeten waar hij is? Omgekeerd geredeneerd: Zijn er specifieke inhoudselementen van het humanisme, die de gewone man gemakkelijker aanspreken dan andere elementen? Met andere woorden: Zijn er sociaal-psychologische eisen te ontdekken, waaraan ons woord - hier naar zijn inhoud genomen - moet voldoen?

Het probleem is misschien het gemakkelijkst te benaderen als we ons in de discussie eerst afvragen in hoeverre ons huidige woord naar zijn inhoud aan de behoeften van de gewone man voldoet.

Hóe zeggen we het?

Dit is de vraag naar de vorm waarin, de wijze waarop we het zeggen. Hoe vinden we een taalgebruik dat aansluit bij de behoeften en mogelijkheden van de gewone man? Kunnen we in abstracto spreken, of moeten we "life" zijn? Welke taalmiddelen zullen we vooral gebruiken? Van welke aard, van welk karakter moet ons woord zijn? Welke plaats kunnen we aan moderne discussie-technieken toekennen? Kortom en wéér: Zijn er sociale

en sociaal-psychologische eisen te ontdekken, waaraan ons woord - nu naar de vorm - moet voldoen?

Ook hier is het probleem misschien het gemakkelijkst te benaderen, als we ons in de discussie eerst afvragen, in hoeverre ons huidige woord - naar zijn vorm - aan de behoeften en mogelijkheden van de gewone man voldoet.

Er zijn ongetwijfeld nog andere vragen, die ons in dit verband bezig zouden kunnen houden. We denken aan de niet minder belangrijke vraag: Hoe krijgen we de gewone man onder ons gehoor? Aan kwesties als: in hoeverre zou vanuit het centrale apparaat verdere leiding en voorlichting kunnen worden gegeven; aan vorming en scholing van sprekers enz.

Voor één korte conferentie leveren de beide eerstgenoemde en meer principiële aspecten echter reeds ruim voldoende stof. We zullen goed doen de andere, meer organisatorische vragen uit een oogpunt van verstandige zelfbeperking buiten beschouwing te laten.

Ook over de vraag wat onder "de gewone man" moet worden verstaan lijkt geen uitvoerige discussie nodig. We hebben er allen een zekere voorstelling van. Voor ons doel kan worden volstaan met de voorlopige omschrijving in het vorige (maart) nummer van "De Stemvork": Het is in ons verband gezien de man (en de vrouw) die in dit opzicht "gewoon" is, dat hij niet direct en uit eigen actieve belangstelling geneigd is zich op abstracte wijze met levensbeschouwelijke vragen bezig te houden.

Als we ons dan tot de beide genoemde aspecten van het vraagstuk, dus tot het "Wat zeggen we?" en het "Hoe zeggen we het?", tot de inhoud en de vorm van ons woord beperken, dan zal blijken, dat zij niet scherp van elkaar te scheiden zijn. Desondanks lijkt een afzonderlijke behandeling mogelijk en een vruchtbare vorm van werken.

Het ligt daarom in de bedoeling op de conferentie secties te vormen, die elk één aspect bestuderen. De secties zullen onder leiding van gespreksleiders staan. De onder de betreffende kopjes hierboven geopperde vragen zouden dan uitgangspunt en leidraad kunnen zijn. Iedere deelnemer wordt verzocht er tevoren zijn gedachten over te laten gaan en te bepalen in welke sectie hij de grootste bijdrage zou kunnen leveren.

In een voltallige zitting zullen rapporteurs de resultaten der sectiebesprekingen samenvatten en zal er nog gelegenheid tot gezamenlijke discussie daarover zijn.

De algemene leiding berust bij C.H. Schonk.

De conferentie wordt dus gehouden:

Zondag 16 juni 1957 te Utrecht

in het Erasmushuis, Oude Gracht 152

(tussen postkantoor en stadhuis; 10 minuten gaans van station)

aanvang 10.15 uur

einde 15.45 uur

Met de aankomst en vertrektijden der treinen is rekening gehouden.

Reiskosten worden ter conferentie vergoed.

Ter gelegenheid van deze eerste sprekersconferentie in ons nieuwe verbondscentrum zal in de middagpauze een eenvoudige broodmaaltijd worden aangeboden.

We hopen dat een zo groot mogelijk aantal onzer sprekers aan het be- raad zal deelnemen.

ALS LUISTERAARS SPREKEN III

Sprekers zullen belangstelling hebben voor de reacties van hun luisteraars. Wellicht zijn er aanwijzingen in te vinden, waarmee zij hun voordeel kunnen doen. Wij hebben daarom een aantal mensen, die onze bijeenkomsten min of meer regelmatig bezoeken, geïnterviewd. We kozen daartoe op vrijwel willekeurige wijze "gewone" leden van het Verbond en opzettelijk geen bestuurders of functionarissen, die midden in het Verbondswerk staan. Ook dan nog moet men er bij de beoordeling van hun meningen rekening mee houden dat zij, alleen al door het feit van hun min of meer regelmatig bijeenkomstenbezoek, een tot op zekere hoogte selecte en geïnteresseerde groep vormen. Hun oordelen lopen uiteraard sterk uiteen, maar wellicht zijn er tegelijkertijd algemene tendenties in te onderkennen, die voor onze aanpak van belang kunnen zijn. Elke geïnterviewde heeft er in toegestemd, dat zijn initialen en zijn beroep worden vermeld. Hier volgt de derde serie interviews. De eerste en de tweede vindt U in De Stenvork van dec.1956 en maart 1957. -

80:20 VOOR DE MAN, 50:50 VOOR DE VROUW

De Heer en Mevr. S. te U. De Heer S. was tot voor kort reclame-adviseur van beroep. Mevrouw was voor haar huwelijk op kantoor.

De Heer en Mevrouw S. zijn nog maar kort lid van het Verbond. Ze kunnen maar over één seizoen oordelen. De heer S. heeft zonder uitzondering alle bijeenkomsten bijgewoond. In verband met de zorg voor de kinderen moest mevrouw tot haar spijt de zondagmorgenbijeenkomsten overslaan, maar zij heeft toch alle avondbijeenkomsten, meest huishoudelijke vergaderingen en gespreksavonden en een jaarwisselingsbijeenkomst meegemaakt.

Als ik naar hun oordeel over de bijeenkomsten, de sprekers enz. vraag, heeft mevrouw direct een tweeledig antwoord klaar:

- Ik vind de bijeenkomsten altijd heel gezellig en je leert er wat van. -

De heer S. valt zijn vrouw bij:

- Daarmee is 't precies gezegd -, meent hij. - We hebben veel contact met andersdenkenden en we willen ons niet in een hokje opsluiten, maar je hebt toch ook behoefte om met gelijkgezinden samen te zijn. Je vindt er iets van je eigen gedachtenwereld en je eigen sfeer. En wat ik vooral belangrijk vind: In wat de sprekers vertellen en in de onderlinge discussies toets je je eigen denken. Op die manier draagt het tot je geestelijke opbouw bij. -

- Dat is zo -, zegt de vrouw. - Vroeger kwamen we aan geestelijke dingen nooit toe. Je had er eigenlijk nooit tijd voor door de dagelijkse beslommeringen. 't Is eigenaardig, maar nu we lid van 't Verbond zijn, máken we daar tijd voor. En...ja, hoe zal ik het zeggen.. je lééft meer. Je hebt ook

meer om samen over te praten. Mijn man vertelt me ook altijd van de zondagmorgenbijeenkomsten, als hij thuis komt. -

En weer komt ze er op terug dat ze 't toch altijd heel gezellig vindt om naar de bijeenkomsten van het Verbond te gaan.

- Als ik het zo mag samenvatten - zeg ik, - dan zijn er vooral twee elementen voor U van belang: het beleven van gemeenschap met gelijkgezinden en de verdieping van eigen geestelijk leven... -

- Ja -, valt de heer S. mij al in de rede, maar als ik dit dan eens in cijfers mag uitdrukken, dan is het voor mij 80% geestelijke opbouw en 20% gemeenschap. -

- En voor U? - vraag ik aan mevrouw.

Ze aarzelt even, maar dan zegt ze resoluut:

- Nee, dat staat voor mij 50:50. -

Mijnheer persisteert bij zijn 80:20, waarop mevrouw reageert met

- Daar ben jij ook een man voor en ik een vrouw! -

Ik wou ze nu toch graag meer nadrukkelijk een oordeel over de sprekers laten geven en stel nog een vraag in die richting. Mevrouw kan daar weinig over zeggen. Ze woonde voornamelijk gespreks- en andere bijeenkomsten bij. Meneer is in alle opzichten voldaan. Hij vindt altijd alles zeer belangwekkend en hij meent, dat de sprekers het goed doen.

- Dus U hebt geen wensen? -

- Jawel -, zegt hij na enig nadenken, en hij dwaalt alweer van het sprekers-thema, waar voor hem geen problemen liggen, af: - Er zou meer afwisseling in het verbondsleven kunnen zijn. We zouden bijvoorbeeld gezamenlijk eens naar een tentoonstelling kunnen gaan of een excursie maken. Met gedachtenwisseling achteraf.

- Dat zou ook meer verband tussen de leden geven, meer gevoel van saamhorigheid -, vult mevrouw aan.

- En dan nog -, herneemt de heer S.: - Ik denk ook aan meer zelfwerkzaamheid van de leden. -

- Ziet U daar vormen voor? -

- O zeker - vervolgt de heer S., en hij somt op: - samen musiceren, leken-toneel, bezinningsbijeenkomsten omlijsten met muziek, declamatie, speelgoed maken voor een of andere Sinterklaas-actie enz.

- Dan zouden we ook andere mensen trekken -, merkt mevrouw op. Niet ieder voelt er voor om naar een spreker te gaan luisteren. -

VAN HART TOT HART EN VAN MENS TOT MENS

De Heer en Mevrouw K. te D. De Heer K. is timmerman van beroep, Mevrouw K. heeft altijd huishoudelijk werk gedaan.

Ze zijn al ruim negen jaar lid van het Verbond en al die tijd hebben ze de bijeenkomsten trouw bijgewoond. Alleen mevrouw K. verzuimt wel zondagmorgenbijeenkomsten. De zondagochtend is ze graag thuis. Dat is voor haar de genoegelijkste ochtend van de week. Ze luisteren ook regelmatig naar de radiotoespraken van het Verbond.

Het kost ons minder moeite ze aan het thema "de sprekers, de inleidingen enz. te binden dan in het vorige interview:

- Uitgezonderd de bezwaren van mevrouw om 's zondagsmorgens de deur uit te gaan, luistert U dus blijkbaar graag naar onze sprekers? - Waarom eigenlijk? Zou U eens willen proberen dat aan te geven? -

De heer K. doet er een poging toe:

- Ik vind de lezingen altijd interessant en altijd de moeite waard. Ze geven je een verheldering van je eigen gedachten. -

- Ik ben het altijd zo met de sprekers eens -, valt mevrouw in, en ze voegt er aan toe: - Ik ben van christelijke afkomst, maar ik kon het met wat er in de kerken verteld wordt niet meer eens zijn. De sprekers van het Verbond geven eigenlijk mijn eigen gedachten weer. En dat vind je prettig. -

- Ja, maar dat is toch niet altijd zo -, vult de heer K. zijn vrouw aan. - Soms klopt het niet met je eigen gedachten en dan ga je d'r nog eens over nadenken. En zo kom je soms tot heel andere inzichten. Als ik bijvoorbeeld eens vergelijk hoe ik over allerlei dingen dacht vóór de tijd van het Verbond en nu, dan zie ik daar toch een hele ontwikkeling in. -

Mevrouw stemt daar hartelijk mee in.

- Vat ik het goed samen, als ik zeg dat er voor U dus twee dingen vooral belangrijk zijn: U vindt in het woord van de sprekers Uw eigen gedachten terug en U wordt met nieuwe gedachten verrijkt? -

- Ja, zo is het -, klinkt hun antwoord overtuigd.

We brengen dan het gesprek van de inhoud van 't gesproken woord over op de vorm, waarin 't wordt aangeboden.

- De ene spreker boeit natuurlijk meer dan de andere -, vinden ze beiden. En ze noemen namen, die we hier maar weglaten. Wat alleen opvalt is, dat dit voor man en vrouw niet geheel gelijk ligt.

- Waar zou 'm dat in zitten, denkt U, dat de ene spreker meer boeit dan de andere? -

Mevrouw voert aan dat een spreker die van papier leest, haar nooit boeien kan. Ze heeft dan altijd moeite haar gedachten er bij te houden. Ze houdt meer van - en ze aarzelt voor ze het zegt: - een vurige spreker. -

De heer K. meent, dat 't ook aan de persoon van de spreker ligt.

Daarover ontspint zich een discussie tussen man en vrouw.

Vrouw: - Nee, dat geloof ik niet. De persoon moet je d'r buiten laten.

't Gaat alleen om wát hij zegt. -

Man, aarzelend: - 'k Wéét 't niet. Twee sprekers kunnen het over hetzelfde onderwerp hebben en toch kan de een je meer boeien dan de ander. -

Vrouw: - maar voor de radio dan? Dan weet je toch niets van de persoon? -

De man weet met deze opmerking van zijn vrouw niet direct raad. Hij blijft twifelen, maar kan toch niet onder woorden brengen wat hij bedoelt.

'k Help hem een beetje op weg door aan de vrouw te vragen:

- Zoëven zei U, dat U van vurige sprekers houdt. Zou die vurigheid ook iets met de persoon van de spreker te maken hebben? -

Daar haakt de man op in: - Je moet niet alleen denken aan de persoon, zoals hij er uit ziet, maar ook aan de manier waarop hij spreekt. En dat heeft toch wel met zijn persoon, met zijn aard te maken. -

Nu zijn ze 't eens.

Ik vat weer samen: - Een voorgelezen rede boeit U dus minder, en verder hangt het dus ook af van de persoon, de eigen aard, de persoonlijkheid van de spreker... -

- En dan ook nog van het onderwerp -, voegt de heer K. er aan toe. - 't Ene onderwerp ligt je meer dan het andere. -

- Hebt U voorkeur voor een bepaald soort onderwerpen? -

'k kan er bij geen van beiden een duidelijke voorkeur uithalen. Ze hebben een zeer ruime belangstelling en vinden eigenlijk alles belangwekkend. Mevrouw vindt het wel altijd mooi als de spreker een gedicht in zijn toespraak citeert.

Zij piekert nog duidelijk door over de vraag waarom toch de ene spreker meer boeit dan de andere. Dan veert ze op, alsof ze 't in eens gevonden heeft en ze zegt: - Sommige sprekers kunnen 't zo eenvoudig zeggen.

Dáár zit 't em, geloof ik, voor mij in. Vele sprekers zijn mij dikwijls te moeilijk. Ik span mij wel altijd in om ze te volgen, maar dat lukt me niet altijd. Ik heb niet anders dan lagere school gehad en ja, laat ik 't maar zo zeggen: 't gaat mij dikwijls boven m'n pet. -

- Is dat voor U ook zo? - vraag ik aan de heer K.

Hij heeft er minder last van. Hij kan 't meestal wel volgen.

Dan richt ik mij weer tot mevrouw met de vraag: - Wat bedoelt U er mee, als U zegt, dat sommige sprekers 't zo eenvoudig kunnen zeggen? -

Ze draait de zaak om en gaat uiteenzetten waarom ze andere sprekers moeilijk vindt: - Ze gebruiken zoveel moeilijke woorden en 't is soms zo... - ze zoekt naar woorden - zo hoog, zo wetenschappelijk. -

Hier valt haar man haar bij. En ietwat wijsgerig voegt hij er aan toe: - 'k geloof dat die sprekers het 't gemakkelijkste duidelijk kunnen maken, die zelf ook moeite hebben gehad met de stof. Die kunnen zich dan beter indenken, dat 't voor een ander ook moeilijk is. -

- Ja, maar hóe, op welke manier maken zij 't dan duidelijk? -

Hier neemt mevrouw het weer over. Ze komt terug op: geen moeilijke woorden; niet zo hoog grijpen. Maar in andere termen weet ze 't niet uit te drukken. Totdat ze op eens zegt: - Ik kan de sprekers altijd 't beste begrijpen als ze spreken van hart tot hart of... ja, zo zou ik het ook kunnen zeggen: van mens tot mens. -

-0-

GAF U ZICH AL OP

voor de SPREKERSCONFERENTIE ?

ZONDAG 16 JUNI IN HET ERAS MUSHUIS

WIJ HEBBEN OOK UW BIJDRAGE NODIG !

-0-0-0-

VARIA=====

=====EX CATHEDRA

RIJP OF GROEN

In de tijd van de voor-oorlogse jeugdbeweging werden we toch maar heerlijk geïmponeerd wanneer er onder ons jongeren zo maar eentje in de zaal dorst op te staan om met een kritische blik over de kudde de handschoen op te nemen tegen een spreker waarmee hij het oneens was.

- Ik heb nogal wat bedenkingen aan de kapstok te hangen -, sprak eens zo'n overmoedige tegen de Wetenschap op het podium.

Wat-ie heeft opgehangen weten we niet meer, en dat doet er ook niet toe. Dat-ie 't lēf had was genoeg en gaf voldoening, de rest was vers twee. Er heerste wel geen "odium tegen het podium", maar om zo maar van alles te slikken wat er werd beweerd, dat lag ons toch niet helemaal.

Het mag dan, achteraf beschouwd, wel eens meer groen dan rijp geweest zijn wat zich in de critiek aandiende, in ieder geval bracht het leven in de brouwerij. En, aan de spreker de kans om van de be-roering een goed gebruik te maken!

Moeilijker is het wanneer de stemmen zwijgen als er discussie wordt verwacht. Om zich hiertegen te wapenen had zich eens een spreker tevoren verstaan met een der toehoorders. Deze laatste zou dan enige critiek leveren over de verhandeling van de spreker op een bepaald gedeelte, om de discussie op gang te brengen. Maar de boeiende inleiding over Diogenes en zijn ton deed genoemde toehoorder vergeten waarover hij zijn kritisch geluid zou laten klinken.

De diepe stilte na de dialoog tussen keizer Alexander en Diogenes, als waardig sluitstuk van het betoog, hield een belofte in voor een rijpe gedachtenwisseling.

Daar rees opeens de ingewijde toehoorder ontnuchterd overeind en sprak:

- Na Uw betoog moet ik zeggen, dat ik dit leven van Diogenes wel zeer ethisch, maar allesbehalve esthetisch kan vinden. Welk menselijk wezen vreet er nu gras, om meer wijsheid te vinden?! -

- En ik moet U zeggen -, antwoordde de spreker woedend, - dat ik Uw groene opmerking allesbehalve geschikt vind om de discussie op gang te brengen. Ik heb U niet naar Uw mening over het vegetarisme gevraagd! -

d'See-uyl.

SPREKEND OVER PRAKTISH HUMANISME II

Het is, dunkt me, wel volstrekt noodzakelijk dat men bij een sprekebeurt over "Praktisch Humanisme" zelf als spreker een duidelijk beeld voor ogen heeft - in de geest of op een papiertje op tafel - van wat er in de verschillende "takken van dienst" op dit gebied verricht wordt door het Verbond. Het mooiste is natuurlijk als men ruimschoots kan putten uit de praktijkvoorbeelden van de verschillende terreinen, die zo'n lezing dan levend maken en die bovendien meestal tot gevolg hebben dat de vragen uit het publiek veel vlotter komen. Een toehoorder komt, dacht ik, véél gemakkelijker tot het zelf brengen van een voorbeeld of het vragen van een toelichting, wanneer hij eerst door het voorbeeld van de spreker als het ware op het spoor is gezet. En men krijgt zelf als spreker dan meestal weer een heel mooie gelegenheid op allerlei in te gaan, begrippen zuiver te stellen, op moeilijkheden te wijzen, enz.

Nu is dat "ruimschoots putten" eigenlijk alleen gegeven aan onze raadslieden zelf, die in de praktijk staan. En het overzien van het hele terrein van de activiteiten is eigenlijk alleen gegeven aan wat we noemen de top-raadslieden, de hoofden van de verschillende takken van dienst dus, die door hun geregelde onderlinge contact ook elkaars werkgebieden en de daarbij behorende problemen vrij goed kennen.

Oriëntering van de spreker.

Wil men zich dus als spreker, zelf niet behorend tot het corps raadslieden, zo goed mogelijk oriënteren over wat er gedaan wordt en vooral ook over wat er komt kijken bij deze diverse activiteiten van praktisch humanisme, dan zal men z'n licht op moeten steken in gesprekken met de raadslieden zelf. Voor een goede oriëntering over het gehele terrein is eigenlijk een uitvoerig gesprek met een van de top-raadslieden onontbeerlijk. Maar daarnaast meen ik dat een voorbeeld uit een klein stukje eigen ervaring, al is die nog zo smal, aanmerkelijk tot de "echtheid" van de toespraak bijdraagt. Mijn eigen ervaring is inderdaad smal en ligt niet op het terrein van de individuele geestelijke verzorging; toch gebruik ik daaruit altijd het volgende voorbeeld, dat naar mijn gevoel een vrij goede indruk geeft van de problemen op een speciaal terrein.

Voorbeeld :

In een t.b.c.-sanatorium kreeg het Verbond na een aantal voorbereidende besprekingen gelegenheid een avond te beleggen, teneinde eens te peilen hoe de belangstelling onder de patiënten zou zijn. Ik ging daar voor die eerste introductie heen, niets wetend over soort en grootte van het gehoor, de belangstelling e.d.

In een zaaltje waren ongeveer 25 mannen en vrouwen verzameld. Ik overwoog, dat het prettig zou zijn als iedereen zich even voorstelde met beroep en confessie, zodat ikzelf en ook zij (mannen en vrouwen spraken elkaar in dat sanatorium anders nooit !) een beetje wisten met welk gezelschap men bijeen zat. En zo ging het op de rij af : "ik ben metaalbewerker en katholiek van afkomst, maar ik doe er niets meer aan", "ik ben maatschappelijk werkster en buitenkerkelijk", "ik ben boekhouder en hervormd", en toen kwam nummer vier. Die zei "ik ben t.b.-er en godloochenaar !" - en dat viel er als een bom in! Alle wanhoop om de uit-

zichtloze toekomst kwam tot uiting in dit zo negatief mogelijk geformuleerde zinnetje en heel mijn aardige plannetje van de sympathieke kennismaking dreigde te mislukken, ja, een averechtse werking te zullen hebben, omdat natuurlijk dit negativisme ergens zou aanslaan bij de moeilijkheden van alle anderen.

In de eerste plaats geeft dit voorbeeld de moeilijkheid van een dergelijke spreekbeurt aan voor de spreker : het kost moeite om na zo'n begin de stemming goed te krijgen en enig contact te krijgen; de scheidingslijn tussen ziek en gezond, tussen een normale toekomst en een dubieuze toekomst wordt onverwachts krachtig op de voorgrond geschoven en de tevoren geprepareerde speech moet daarop à l'instant worden aangepast - wat niet eenvoudig is ! Mij lukte het in ieder geval maar heel slecht die avond.

In de tweede plaats - en dat is voor het betoog dat men over praktisch humanisme houdt essentiëler - demonstreert het iets van de wereld waarin onze sanatoriumbezoekers komen te werken : een aparte, soms wat irreële wereld, waarin men zich langzamerhand zal moeten gaan inleven en waarin men zich telkenmale moeizaam opgebouwde contacten, zij het dan vaak tijdelijk, zal zien ontvallen.

De Commissie Praktisch Humanisme.

Organisatorisch worden de diverse takken van dienst gecoördineerd in de landelijke Commissie Praktisch Humanisme (CoPraHu), waarvan de Verbondsvoorzitter het presidium heeft en waarin zitting hebben de raadslieden die leiding geven aan een bepaalde groep werkzaamheden (Schonk voor het werk in de arbeiderskampen, Pols voor dat in de gevangenissen, d'Angremont voor het werk in de gemeenschappen en de daarvoor aangestelde plaatselijke geestelijke raadslieden (P.G.R.'s), Lips voor het werk onder de militairen, Mevrouw Treurniet voor het ziekenhuisbezoek).

Terwijl de uiteindelijke verantwoordelijkheid ook voor dit werk natuurlijk bij het hoofdbestuur ligt, is deze CoPraHu de instantie waar alle activiteiten van Praktisch Humanisme worden behandeld en de beleidslijn overwogen wordt. Dat betekent zowel leiding geven op het praktische en tactische terrein - het laatste is nog steeds een zeer belangrijk punt van overleg en zal dat in de naaste toekomst nog wel blijven ! - alsook waar het gaat om de theoretische en principiële fundering van het werk. Het is wel duidelijk dat de - frequente - vergaderingen van de CoPraHu zonder veel moeite gevuld kunnen worden met talrijke organisatorische en dringend-aan-de-orde-zijnde praktische kwesties; daarnaast is er de duidelijke behoefte om geregeld over de achtergrond van dit nieuwe werk met elkaar van gedachten te wisselen. Daartoe worden op geregelde tijden z.g.n. top-raadsliedenconferenties ingelast, waarin hetzelfde gezelschap, eventueel naar behoefte aangevuld met een inleider of deskundige, zich van de principiële aspecten, levensbeschouwelijke zowel als andere, tracht reenschap te geven.

De werkterreinen.

De werkterreinen waar op het ogenblik het Verbond deze praktische activiteiten ontwikkelt, zijn de volgende :

1. de gemeenschappen zelf
2. de z.g m. arbeiderskampen

3. de gevangenen en huizen van bewaring
4. sanatoria en ziekenhuizen
5. bezinningsbijeenkomsten voor militairen

Daarnaast wordt er eigenlijk telkens op allerlei gebieden een beroep op het Verbond gedaan in verband met bepaalde zich voordoende behoeften aan geestelijke verzorging of andere vormen van praktisch humanisme, zodat nog velerlei werk gedaan wordt dat soms een individueel en incidenteel karakter draagt, maar ook wel eens op weg is tot een vaste tak van dienst uit te groeien. Ik denk aan contact met dienstweigeraars, aan bemoeiingen met emigranten, aan zorg voor jeugdige migranten, aan een taak bij de bescherming burgerbevolking en aan - en dat is eigenlijk een grote, aparte taak - het geheel van de geestelijke verzorging van uit Indonesië gerepatrieerden enz.

Een eenvoudig kaderblad "De Puntjes op de I" wordt sinds een aantal jaren door de CoPraHu uitgegeven; eens per jaar houdt men een landelijke raadsliedenconferentie.

Bovendien komen de raadslieden van de diverse takken van dienst vrij geregeld bijeen, meestal in regionaal verband.

Een levend beeld.

Dat zijn dus een aantal organisatorische bijzonderheden, die enig beeld geven van de stand en de groei van dit nieuwe werk binnen het verband van ons Verbond. Interessanter is natuurlijk het beeld van het werk zelf op de verschillende werkterreinen. Zeker wanneer het erom gaat in een spreekbeurt de leden van een plaatselijke gemeenschap meer "minded" te maken voor deze speciale en belangrijke taak van het Verbond. Dan zullen deze werkgebieden stuk voor stuk naar voren dienen te komen in het beeld dat men er van weet te tekenen: de arbeider in de speciale sfeer van de kampen, de delinquent in de onvrije omgeving waarin hij voor korte of langere tijd is geplaatst, de jonge militair in de massale groep, de gerepatrieerde in de nieuwe omgeving in het toch meestal "vreemde land", het gewone Verbondslid met zijn eigen problemen in de vaak nog maar zo wankel functionerende plaatselijke gemeenschap.

Ik wil trachten een volgende maal voor elk van deze groepen een aantal aspecten te belichten, die voor het geven van een levend beeld bruikbaar kunnen zijn.

D. Heroma-Meilink.

-0-

Praktisch Humanisme.

- Het moderne humanisme heeft geen reden om de waarde van het gesproken en geschreven woord te onderschatten, maar het had en heeft wel reden om de betekenis van het praktische werk hoger aan te slaan dan juist in geestelijke bewegingen veelal gebeurt. -

Garnt Stuiveling.

HET GESPREK IN DE GROEP

TYPEN IN HET GROEPSGESPREK II

Hier volgt het tweede gedeelte van een artikel, dat in het tijdschrift "Doelmatig Bedrijfsbeheer" van juni 1955 verscheen. Het eerste gedeelte werd in De Stemvork van maart 1957 overgenomen.

Hoe gedraagt hij zich? Waarom?

Hoe hem aan te pakken.

verkeerd
aangeslo-
ten

Is niet verward, maar
praat over iets an-
ders.

Geef U zelf de schuld en zeg: "Iets
wat ik gezegd heb, moet ons op dit
zijpad gebracht hebben; we moeten nl.
over dit onderwerp praten". (Zet het
eventueel nog eens op het bord.)

de ruzie-
maker

Hij heeft een stok-
paardje.
Een beroepsruziemaker.
Hij heeft een gerecht-
vaardigde klacht.

Zeg dat bedrijfspolitiek op dit punt
niet veranderd kan worden; het pro-
bleem is er het beste van te maken
bij de bestaande richtlijnen.
Suggereer dat U het probleem met hem
later onder vier ogen zult bespreken.
Laat een andere deelnemer hem antwoor-
den. Wijs voorzichtig op tijdgebrek.

De stame-
laar

Is niet in staat zijn
gedachten in klare
taal om te zetten.
Hij krijgt een idee en
zoekt naar woorden.
Hij heeft hulp nodig.

Zeg niet: "Wat U bedoelt is dit".
Zeg: "Laat me het eventjes voor de
groep herhalen" (en doe dit dan in
duidelijke bewoordingen).
Verander zo weinig mogelijk aan zijn
ideeën, maak ze alleen zinvol voor de
groep.

foutief
commen-
taar

Deelnemer komt op de
propfen met commen-
taar dat duidelijk on-
juist is.

Zeg dat U zijn bedoeling begrijpt en
dat er vele manieren zijn om de zaak
te bekijken.
U kunt ook zeggen: "Ik begrijp wat U
bedoelt, maar kunnen we dat in over-
eenstemming brengen met (de
werkelijke situatie)".
Moet voorzichtig behandeld worden.

Hoe gedraagt hij zich? Waarom?

Hoe hem aan te pakken.

Privé-
conver-
satie

Kan over het onder-
werp handelen.
Het kan persoonlijk zijn.
Het leidt de deelnemers
en U zelf af.

Zet niemand voor schut.
Noem een van de fluisteraars bij zijn
naam en stel hem een eenvoudige vraag.
Spreek een der fluisteraars aan, her-
haal wat er het laatst gezegd is door
een deelnemer of door de groep en vraag
hem zijn mening daarover.
Wanneer U gewoon bent eens om de tafel
te wandelen, blijf dan eens terloops bij
de deelnemers staan, die een privé-con-
versatie houden. De groep mag dit ech-
ter niet in de gaten krijgen.

het vraag-
teken

Tracht U te vangen?
Vraagt om Uw instem-
ming voor een bepaald
idee.
Vraagt alleen maar om
raad.

In het algemeen moet U vermijden de pro-
blemen voor de vragers op te lossen.
Ze moeten dat zelf doen.
Kies nooit partij.
Zeg dat Uw mening niet zo belangrijk is
als de mening van de aanwezige groeps-
leden.
Vergeet echter niet dat er ogenblikken
zijn waarin U wel een direct antwoord
moet geven.
Tracht van te voren echter uit te zoe-
ken waarom men Uw mening vraagt.
Zeg: "Laat eerst eens een paar anderen
hun mening zeggen".

de zwijger

Geborneerd.
Onverschillig.
Voelt zich superieur.
Is timide.
Onzeker.

Uw gedrag moet van zijn motieven afhan-
gen. Wek zijn belangstelling door zijn
mening te vragen.
Wanneer hij in Uw buurt zit, vraag hem
dan zijn mening zodat hij het gevoel heeft
dat hij tegen U praat.
Is hij het "superieure" type, vraag hem
dan iets over zijn ervaring. (Doe dit
niet te vaak, want de groep kan het U
kwalijk nemen.)
Irriteer hem een ogenblik door hem een
provocerende vraag te stellen.
Wanneer een gevoelige deelnemer niet
praat, geef hem dan een complimentje
wanneer hij het voor de eerste keer doet.
Wees vooral vriendelijk (maar niet lijme-
rig).

INLEIDING OF GROEPSGESPREK?

De spreker heeft gezegd - de bijeenkomst is beëindigd. Op weg naar huis overpeinst "de geachte inleider" zijn optreden van zo even. Hij heeft het wel gemerkt: Soms had iemand grote moeite om zijn aandacht bij het betoog te houden. Wij moderne mensen zijn blijkbaar niet meer zo op enkel maar luisteren ingesteld.....

De spreker stelt zich vragen: Hebben de toehoorders begrepen waar het in wezen om ging? Hebben zij een verband kunnen leggen met hun eigen levenssituatie? Zijn zij er wel voldoende bij betrokken geweest?

Wij zijn er niet gerust op dat deze vragen positief beantwoord kunnen worden. Menige spreker zal na een bijeenkomst het gevoel hebben gehad, dat zijn ongetwijfeld waardevolle betoog maar voor een klein deel tot zijn recht is gekomen. Hoe komt dat nu, en wat kunnen we er aan verbeteren? is de vraag waarvoor we staan.

In de Gemeenschap Amsterdam - en ook elders - is men begonnen aan dit probleem te werken. Daar zijn discussiegroepjes gevormd, die aan de hand van vooraf opgestelde discussievragen hebben gesproken over het rapport betreffende de laagontwikkelde gebieden. De leiding berustte bij discussieleiders, die zich uiteraard in het onderwerp hadden verdiept.

De resultaten van deze aanpak laten zien, dat we hiermee op de goede weg zijn - niet meer en niet minder.

Deze geslaagde proefneming is ook voor andere sprekers van groot belang. Als het dan zo is, dat de moderne mens moeilijk tot langdurig en aandachtig luisteren gebracht kan worden, hij blijkt wel de behoefte te bezitten om tezamen met anderen actief denkend bezig te zijn. Daar komt nog bij dat de moderne maatschappij ook weinig ruimte meer laat voor individuele initiatieven. De vraagstukken waarvoor wij keer op keer staan, zijn dikwijls zo ingewikkeld, dat zij velen de moed en de lust benemen om zich er in te verdiepen: dat is specialistenwerk, meent men dikwijls al te gauw.

In het groepsgesprek worden de deelnemers geactiveerd en ervaren zij dat zij méér kunnen zijn dan tamelijk passieve toehoorders. Hun mening wordt gevraagd, zij moeten meedenken en meepraten. Daardoor is het probleem dat in bespreking is niet meer dat van de inleider alleen - maar het wordt voor de deelnemers tot hun eigen probleem. Verschillende opvattingen kunnen met elkaar worden geconfronteerd en aan elkaar getoetst. Het voorname is echter, dat men actief bezig is, inplaats van dat men min of meer passief zit te luisteren... of te soezen.

Voorbeeld.

Een gespreksgroep in een andere organisatie behandelde het vraagstuk van de medezeggenschap in het bedrijf. De groep bleef tamelijk passief en matig geïnteresseerd, totdat een der deelnemers vertelde van een conflict tussen enkele leden van een ondernemingsraad en de directeur van dat bedrijf. Op dat moment werd de theorie geconcretiseerd, en kreeg de gespreksleider gelegenheid om de praktische ervaringen van de groepsleden aan de hand van de theorie kritisch en objectief te laten beoordelen. Op slag was het hele gezelschap hevig geïnteresseerd.

In het bovenstaande is een richting aangegeven om een onderwerp in een groep aan de orde te stellen. De vraag die daarbij naar voren komt is: wil ik, als spreker, van achter mijn kathedraal vandaan komen en met de groep samen een probleem - hun probleem - bespreken? Vind ik het de moeite waard om dit te proberen?

Pas na een bevestigende beantwoording van deze vraag heeft het zin om ons te verdiepen in de wijze, waarop een dergelijk gesprek moet worden voorbereid en kan worden gevoerd.

Voor hen, die er mogelijkheden in zien zullen we dat een volgende keer doen.

J.J.v.d. Waals.

-0-

HET EFFECT VAN HET GROEPSGESPREK

Marx en De Waal beschrijven in het Tijdschrift voor Maatschappelijk Werk van 5 december 1956 een experiment van Lewin, waarin het effect van het groepsgesprek duidelijk tot uitdrukking komt.

Een aantal moeders - allen boerinnen, die hun eerste baby hebben gekregen - ontvangen voorlichting over het belang van het gebruik van levertraan en sinaasappelsap door de baby's.

Een eerste groep dezer moeders ontvangt de voorlichting individueel van een voedingsspecialiste in een gesprek van 25 minuten.

Een tweede groep ontvangt de voorlichting van dezelfde voedingsspecialiste, maar nu in de vorm van een groepsgesprek in groepjes van telkens 6 moeders. Aan deze groepsgesprekken wordt dezelfde tijd van 25 minuten, nu dus per groep, besteed.

Na enige tijd wordt nagegaan hoeveel van de moeders tot toediening van levertraan en sinaasappelsap zijn overgegaan. De resultaten, en met name het verschil in resultaten tussen de individuele en de groepsgewijze voorlichting, zijn evident:

Levertraan geven:

na individuele voorlichting	20% van de moeders
na groepsgesprek	50% van de moeders

Sinaasappelsap geven:

na individuele voorlichting	40% van de moeders
na groepsgesprek	85% van de moeders

Het effect van de groepsgesprek is ruim 2 maal zo groot als dat van de individuele voorlichting. Bovendien werd dit zoveel gunstiger effect in een zesde van de tijd bereikt.

=====